

Advanced Controlling Business Partner (ACBP)

Moduł III: Nowoczesny rachunek kosztów (ZPRK/RPCA)

Moduł III programu ACBP to 4 dni szkoleniowe w formie dwóch zjazdów (2 spotkania po 2 dni). Moduł prowadzi dr Tomasz M. Zieliński - Dyrektor Zarządzający ICV POLSKA, Prezes Zarządu Akademii Controllingu, Wiceprezes Zarządu ABC Akademii, Autor zaawansowanej koncepcji zasobowo-procesowego rachunku kosztów (ZPRK/RPCA). dr Tomasz M. Zieliński jest ekspertem biznesowym, konsultantem i wykładowcą posiadającym praktyczne doświadczenie w obszarze zarządzania kosztami i rentownością, controllingu, zarządzania procesowego oraz Business Intelligence.

Program szkolenia: Nowoczesny rachunek kosztów (ZPRK/RPCA)

1. Filozofia controllingu według międzynarodowego stowarzyszenia controllerów (ICV).

Controlling jest procesem zarządczym i jego sednem jest wspólna praca zespołowa menedżerów i controllerów. Proces ten polega na definiowaniu celów, planowaniu i sterowaniu organizacją w taki sposób, aby każdy decydent działał zorientowany na ustalony cel. Filozofia controllingu prezentowana przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Controllerów (ICV) jest dzisiaj uznawana na całym świecie.

2. Proces controllingowy i miejsce rachunku kosztów

Proces controllingowy składa się z 10 procesów głównych a jednym z nich jest rachunek kosztów. Istota i duże znaczenie rachunku kosztów wynika z tego, że stanowi on podstawę do podejmowania wielu decyzji zarządczych dotyczących produktów, klientów, inwestycji, projektów itp. Podczas szkolenia uczestnicy zapoznają się z zakresem procesu controllingowego na podstawie Controlling Proces Model 2.0. Model ten opracowany został przez siostrzaną organizację dla ICV – tj. Interational Group of Controlling (IGC). Jest to jedyne na świecie tak kompleksowe opracowanie zakresu procesu controllingowego.

3. Controller, księgowy i CFO partnerem biznesowym dzięki wykorzystaniu nowoczesnego zasobowo-procesowego rachunku kosztów

Sposób przedstawiania informacji kosztowych menedżerom MA ZNACZENIE! W nowoczesnych koncepcjach rachunku kosztów nie chodzi wyłącznie o samo policzenie kosztów, ale również zaprezentowanie informacji wynikowych w sposób zwiększający skuteczność podejmowanych decyzji. Wiele nieporozumień i brak wykorzystania rachunku kosztów przez menedżerów do podejmowania decyzji wynika z jego nieprzyjemnej konstrukcji i oparcia go na „księgowej” terminologii. Rachunek kosztów postrzegany jako narzędzie sterowania przedsiębiorstwem może być wykorzystywany do definiowania celów dotyczących zasobów, procesów, produktów, usług i klientów. Jednak, aby tak się stało musi być oparty na zasadzie przyczynowo-skutkowości i stosować terminologię zrozumiałą zarówno dla finansistów jak i menedżerów. Podczas szkolenia pokazane zostanie w jaki sposób

rachunek kosztów może stanowić wspólny oraz zrozumiały język pomiędzy pionami finansowymi oraz operacyjnymi przedsiębiorstw.

4. Model 12 poziomów dojrzałości rachunku kosztów (IFAC)

Międzynarodowa Federacja Księgowych (International Federation of Accountants – IFAC) opublikowała Model 12 Poziomów Dojrzałości Rachunku Kosztów. Celem modelu jest pomoc dyrektorom finansowym, controllerom, księgowym i menedżerom w ocenie stopnia zaawansowania posiadanego rachunku kosztów. Większość przedsiębiorstw w Polsce osiąga poziomy zaawansowania kalkulacji tylko od drugiego do piątego z poziomów zaawansowania. Podczas szkolenia omówione zostaną poszczególne etapy dojrzałości rachunków kosztów, co pozwoli na określenie poziomu dojrzałości rachunku kosztów stosowanego w przedsiębiorstwach uczestników szkolenia. Ocena ta jest doskonałym punktem startowym dla szczegółowego rozpoznawania nowoczesnych rachunków kosztów.

5. Struktura zasobowo-procesowego rachunku kosztów (ZPRK/RCA)

Zasobowo-procesowy rachunek kosztów jest kompleksowo obejmującym całość przedsiębiorstwa zarządczym rachunkiem kosztów, dostarczającym menedżerom informacji niezbędnych do identyfikowania obszarów nieefektywności oraz potencjalnych usprawnień. Aktualnie rekomendowane na świecie koncepcje rachunku kosztów koncentrują się na dostarczaniu precyzyjnych informacji zarówno o zasobach, realizowanych procesach, jak i o produktach i klientach przedsiębiorstwa. Oznacza to, że nowoczesne koncepcje rachunków kosztów przedstawiają informację w sposób wielowymiarowy, wyraźnie rozróżniając w ramach swojej struktury podstawowe obiekty grupowania kosztów jak: zasoby, działania oraz obiekty kosztowe klientów i produktów.

6. Zasobowo-procesowy rachunek kosztów (ZPRK/RPCA) – istota

Zasobowo-Procesowy Rachunek Kosztów (RPCA – Resource and Process Consumption Accounting) to połączenie silnej kultury niemieckiego controllingu, za którym stoi rygorystyczny i szczegółowy pomiar zużycia zasobów (Grenzkostenrechnung – GPK) oraz angloamerykańskiej rachunkowości zarządczej, której symbolem jest koncepcja Activity Based Costing – ABC (nastawiona na optymalizację i usprawnianie procesów biznesowych). Ideą przyświecającą wykonanej w ramach Zasobowo-Procesowego Rachunku Kosztów integracji jest osiągnięcie efektu synergii i chęć zaspokojenia zróżnicowanych potrzeb wewnętrznych odbiorców informacji w ramach jednego, kompleksowego i systematycznego zarządczego rachunku kosztów. Na gruncie amerykańskim zasobowo procesowe podejście do rachunku kosztów rozwija się pod nazwą Resource Consumption Accounting (RCA). Koncepcja RCA jest uznawana przez autorytety dziedziny rachunkowości zarządczej jak: International Federation of Accountants – IFAC, Consortium for Advanced Management International – CAM-I czy Institute of Management Accountants – IMA, za najbardziej zaawansowaną koncepcję rachunku kosztów. Rachunek ten jest w stanie dostarczyć kompleksowej informacji o kosztach i rentowności, skutecznie wspierając podejmowanie decyzji menedżerskich na różnych poziomach zarządzania przedsiębiorstwem. Podstawą koncepcji ZPRK/RPCA oraz RCA jest przyczynowo – skutkowa kalkulacja kosztów w całym modelu rachunku kosztów oraz silna integracja tego rachunku z systemami operacyjnymi firmy. Zmiany technologiczne w informatyce oraz zwiększenie dostępności danych operacyjnych w przedsiębiorstwach sprawiają, że wdrażanie rachunków kosztów, które jeszcze

kilkanaście lat temu uznawane były za zbyt trudne do wdrożenia, dzisiaj mogą być wdrażane samodzielnie i efektywnie przez coraz bardziej doświadczone zespoły controllerów i księgowych w przedsiębiorstwach.

7. Centra kosztów zasobów – istota, rodzaje i zasady wyodrębniania (ZPRK/RCA/GPK)

Aktualnie najbardziej na świecie promowane koncepcje rachunku kosztów, jak Grenzplankostenrechnung – GPK (stosowany przez ponad 60% firm niemieckojęzycznych), czy Resource Consumption Accounting – RCA (metodyka aktualnie uznawana w USA za najbardziej zaawansowaną) promują szczegółowe podejście do analizy kosztów zasobów organizacyjnych stawiając je jako pierwszy z obiektów zarządzania i kalkulacji kosztów. Koncepcja Centrów Kosztów Zasobów w porównaniu z rachunkami kosztów, jakie aktualnie funkcjonują w polskich przedsiębiorstwach można ująć jak 1 do 50. Oznacza to, że aktualnie na świecie promuje się zdecydowanie bardziej szczegółowe podejście do analizy kosztów zasobów niż jest to stosowane w Polsce. Podczas szkolenia zostanie zaprezentowana koncepcja Centrów Kosztów Zasobów i wskazana jej rola we wdrażaniu nowoczesnych koncepcji rachunku kosztów jak ZPRK, GPK, RCA czy ABC.

8. Case: zasobowo-procesowy rachunek kosztów cz.1

Case „Projektowanie zasobowo-procesowego rachunku kosztów nr 1” to część praktyczna szkolenia, gdzie uczestnicy podzieleni na zespoły projektują zaawansowany, przyczynowo skutkowy rachunek kosztów przykładowej firmy. Podczas ćwiczenia omawiane są zasady wyodrębniania centrów kosztów zasobów, działań oraz finalnych i pośrednich obiektów kosztowych. Ćwiczenie to w doskonały sposób pozwala zrozumieć ideę funkcjonowania najbardziej zaawansowanego rachunku kosztów oraz potencjał informacji menedżerskich, jaki jest on w stanie dostarczyć. Przykład obejmuje przedsiębiorstwo produkcyjne oraz przedsiębiorstwo usługowe.

9. Koszty stałe i zmienne – definiowanie stałych i zmiennych bezpośrednich elementów kosztowych (ZPRK/RCA/GPK)

Kluczowym założeniem najbardziej zaawansowanych na świecie rachunków kosztów, jak Zasobowo-Procesowy Rachunek Kosztów (ZPRK/RPCA), Grenzplankostenrechnung – GPK, czy Resource Consumption Accounting – RCA, jest podział kosztów zasobów na stałe i proporcjonalne (zmienne). Podział ten daje doskonałą informację menedżerom o zmianach w kosztach krańcowych (marginalnych), jakie wywoływane są zmianami w popycie na produkty i usługi firmy. Podejście to jest zgoła inne od tradycyjnego podziału na koszty stałe i zmienne zwłaszcza w zakresie precyzji określania zmienności kosztów organizacyjnych. Rachunek kosztów zmiennych, oparty na założeniach koncepcji ZPRK/RPCA, dostarcza firmom informacji o elastyczności kosztów zasobów firmy na zmiany w skali produkcji czy skali świadczonych usług. Istota działania nowoczesnych przedsiębiorstw i ich duże uzależnienie w zakresie skali działania od wymagań klientów sprawia, że kluczowym jest utrzymywanie wysokiego udziału kosztów zmiennych w kosztach całkowitych. Pilnowanie zmienności kosztów pozwala firmom bardzo elastycznie dopasowywać swoje koszty do rozmiarów produkcji oraz usług i unikać ponoszenia kosztów niewykorzystanych zasobów. Rachunek kosztów zmiennych pokazany również będzie jako podstawa do realizacji rachunku marż pokrycia kosztów.

10. Case: projektowanie zasobowo-procesowego rachunku kosztów nr 2

Ćwiczenie to jest drugim podejściem do projektowania zaawansowanego rachunku kosztów, ale w oparciu o przykład z innej branży. Case „Projektowanie zasobowo-procesowego rachunku kosztów” to część praktyczna szkolenia, gdzie uczestnicy podzieleni na zespoły projektują zaawansowany, przyczynowo skutkowy rachunek kosztów przykładowej firmy. Podczas ćwiczenia omawiane są zasady wyodrębniania centrów kosztów zasobów, działań oraz finalnych i pośrednich obiektów kosztowych. Ćwiczenie to w doskonały sposób pozwala zrozumieć ideę funkcjonowania najbardziej zaawansowanego rachunku kosztów oraz potencjał informacji menedżerskich, jaki jest on w stanie dostarczyć. Przykład obejmuje przedsiębiorstwo produkcyjne oraz przedsiębiorstwo usługowe.

11. Rozliczanie centrów kosztów zasobów wspierających na podstawowe centra kosztów (ZPRK/RCA/GPK)

Wiele organizacji ma problemy z rozliczaniem kosztów ogólnych, które często zbyt pochopnie uznawane są za niemożliwe do przyczynowo – skutkowego rozliczenia. Skutkuje to traktowaniem tych kosztów jako arbitralny narzut, z którym nie godzą się komórki operacyjne firmy. Zasobowo-Procesowy Rachunek Kosztów (ZPRK/RPCA) rozróżnia wspierające od podstawowych centrów kosztów i stosuje dwie metody przyczynowo – skutkowego rozliczania wspierających centrów kosztów (metoda bezpośrednia oraz pośrednia). Zastosowanie tego podejścia zapewnia przyczynowo – skutkowe rozliczenie kosztów ogólnych, rzetelną wycenę kosztu całkowitego zasobów oraz prawidłowe kalkulowanie jednostkowych stawek zużycia zasobów organizacyjnych. Ponadto, co jest bardzo ważne, z perspektywy menedżerów wykonane rozliczenia kosztów uznawane są za poprawne i możliwe do zinterpretowania.

12. Zasady kalkulacji kosztów jednostkowych stałych i zmiennych centrów kosztów zasobów (stawki zużycia zasobów)

Jednym z podstawowych mankamentów tradycyjnych rachunków kosztów jest nieoszacowywanie stawek kosztowych, przez co zaniżane są koszty produktów i usług oraz powstają wysokie odchylenia kosztów planowanych od rzeczywistych. Najgorsze w tym jest to, że wyklucza to rachunek kosztów z zestawu narzędzi, które mogą być wykorzystane do zarządzania przedsiębiorstwem i wsparcia decyzji. W rachunkach ZPRK/RPCA, RCA i GPK problem ten rozwiązany jest poprzez prawidłowe odzwierciedlenie współzależności pomiędzy zasobami. Celem odzwierciedlenia tych współzależności jest dostarczenie informacji o kosztach w pełni wyposażonych zasobów, przygotowanych do efektywnej realizacji działań. W efekcie kalkulacja kosztów jednostkowych zarówno stałych jak i zmiennych dostarcza informacji o stawkach kosztowych uwzględniających koszty całkowite tych zasobów. Zaawansowane rachunki kosztów w odmienny sposób wyznaczają podstawę do określania stawek stałych i zmiennych, co ma znaczenie w unikaniu efektu „spirali śmierci kosztów stałych”. Podczas szkolenia omówione zostaną zasady kalkulowania stawek kosztowych w różnych odmianach rachunków kosztów ze wskazaniem na metody najbardziej rekomendowane.

13. Case: kalkulacja kosztów całkowitych i jednostkowych centrów kosztów zasobów

Najbardziej zaawansowane rachunki kosztów jak ZPRK/RPCA, RCA, GPK, ABRP oraz TD ABC opierają kalkulacje kosztów w oparciu o stawki kosztowe zasobów. Ponadto w Zasobowo-Procesowym Rachunku Kosztów oraz RCA i GPK, stawki te ustalane są osobno dla kosztów stałych oraz zmiennych. Przykład ma za zadanie praktyczne pokazanie uczestnikom, w jaki sposób powinny być określane stawki kosztowe z wykorzystaniem koncepcji praktycznej i rzeczywistej dostępności zasobów (practical, actual capacity). Ponadto celem przykładu jest pokazanie rozliczeń kosztów zasobów wspierających wykonywane z zachowaniem podziałów kosztowych na koszty stałe i zmienne, co pozwala na prawidłowe odzwierciedlenie konsumpcji zasobów w całym przedsiębiorstwie. Przykład ten stanowi doskonałe odniesienie do praktyk stosowanych w przedsiębiorstwach uczestników szkolenia.

14. Wyznaczanie poziomów dostępności i wykorzystania (zużycia) zasobów

Wyznaczanie poziomów dostępności i wykorzystania zasobów realizowane jest z wykorzystaniem miar wielkości przerobu zasobów. Miary te są podstawą w zarządzaniu potencjałem i kosztami niewykorzystanych zasobów. Podczas szkolenia uczestnicy zapoznają się z koncepcjami dostępności teoretycznej, praktycznej, planowanej oraz dostępności autoryzowanej oraz rzeczywistej. Pokazane zostanie zastosowanie tych koncepcji w kalkulowaniu stopnia i kosztów niewykorzystanych zasobów. Wykorzystanie tak przedstawionej koncepcji potencjału znajduje zastosowanie w rachunkach kosztów: ZPRK/RPCA, RCA, ABC, GPK, TD ABC i innych.

15. Zasady kalkulacji kosztów wykorzystanych i niewykorzystanych centrów kosztów zasobów (ZPRK/RCA/GPK)

Kalkulowanie kosztów niewykorzystanych zasobów ułatwia menedżerom podejmowanie decyzji dotyczących poziomu zasobów oraz skutecznego dopasowywania poziomu zasobów do rozmiarów działalności. Świadomość tych kosztów motywuje menedżerów do podejmowania czasem trudnych decyzji, dlatego też kalkulowanie kosztów niewykorzystanych zasobów jest niezwykle istotne. Kalkulacja kosztów niewykorzystanych zasobów zostanie zaprezentowana z wykorzystaniem metodyki stosowanej w rachunkach kosztów ZPRK, RCA i GPK. Wyodrębnianie kosztów niewykorzystanych zasobów ma kluczowe znaczenie w unikaniu efektu „spirali śmierci kosztów stałych”.

16. Działania – istota, rodzaje i zasady wyodrębniania

Wyodrębnianie działań w kalkulacji kosztów zapoczątkowane zostało w ramach koncepcji rachunku kosztów działań (ABC). Działania w modelu rachunku kosztów warunkują dokładność kalkulacji, zapewniają wysokie walory interpretacyjne informacji wynikowej oraz dostarczają niezbędnych informacji do podejmowania inicjatyw dotyczących usprawniania i przebudowy procesów biznesowych. Zasobowo-Procesowy Rachunek Kosztów oraz Resource Consumption Accounting to rachunki kosztów, które integrują podejście stosowane w rachunku kosztów działań z niemieckim Grenzplankostenrechnung. Powiązanie to stanowi odpowiedź na wiele niepowodzeń wdrożeniowych samego rachunku kosztów działań. Istotnym elementem szkolenia jest zwrócenie uwagi na szczegółowe kryteria wyodrębniania działań oraz ich klasyfikacji w zależności od rozliczania kosztów działań w modelu rachunku kosztów.

17. Zasady kalkulacji kosztów działań i procesów – nośniki kosztów zasobów

Przyczynowo skutkowa kalkulacja kosztów działań realizowana jest z wykorzystaniem nośników kosztów zasobów. Założenie przyczynowo – skutkowości kalkulacji kosztów wymaga stosowania różnego rodzaju nośników kosztów zasobów do wyceny działań. Podejście, jakie stosowane jest do kalkulacji kosztów działań w koncepcjach ZPRK/RPCA, RCA, w porównaniu do klasycznego podejścia w rachunku ABC, znacznie upraszcza i zwiększa walory interpretacyjne wykonywanych kalkulacji.

18. Case: kalkulacja kosztów całkowitych i jednostkowych działań i procesów

Ćwiczenie ma za zadanie w sposób praktyczny pokazać uczestnikom, w jaki sposób kalkulować koszty działań oraz interpretować wyniki wykonanej kalkulacji kosztów. Podczas przykładu nacisk kładziony jest na poprawną kalkulację kosztów działań oraz istotę poprawnego wyodrębniania działań w rachunku kosztów. Wyniki kalkulacji kosztów działań stanowią doskonałe wsparcie dla procesów ofertowych. Przykład ten stanowi doskonałe odniesienie do praktyk stosowanych w przedsiębiorstwach uczestników szkolenia.

19. Finalne i pośrednie obiekty kosztowe (produktu, usługi i klienci) – istota, rodzaje i zasady wyodrębniania

Finalne i pośrednie obiekty kosztowe to zwieńczenie kalkulacji kosztów, jaka ma miejsce w zaawansowanym rachunku kosztów. Z jednej strony rachunek kosztów dostarcza informacji o produktach i usługach, a z drugiej zapewnia informację o kosztach i rentowności klientów. Kluczem prawidłowej kalkulacji kosztów produktów, usług i klientów jest przyczynowo-skutkowe rozliczanie kosztów z wykorzystaniem odpowiednich nośników kosztów. Modele rachunku kosztów niejednokrotnie rozliczają koszty w sposób wieloetapowy. Dobre zrozumienie nośników kosztów oraz umiejętność ich odpowiedniego doboru w modelu rachunku kosztów są kluczowe dla prawidłowych wyników kalkulacji. Stosowanie zasady przyczynowo-skutkowości oraz wykorzystanie danych operacyjnych do wykonywanych rozliczeń i kalkulacji stanowią podstawę do sukcesu i pozwalają menedżerom zrozumieć wyniki. Oznacza to, że rachunek kosztów może stanowić realne wsparcie do podejmowania decyzji oraz być podstawą do wyznaczania celów kosztowych i efektywnościowych oraz do monitorowania ich realizacji.

20. Pięć podstawowych poziomów kosztów

Hierarchia poziomów kosztów, stosowana w ujęciu Pięciu Podstawowych Poziomów Kosztów, ma na celu umożliwienie agregowania kosztów zgodnie z koncepcją przypisywalności, czyli alokowania kosztów do tego poziomu, gdzie istnieją najsilniejsze związki przyczynowo-skutkowe. Ujęcie kosztów w wyznaczonych poziomach pozwala na analizowanie informacji wynikowej w ujęciu wielostopniowych marż pokrycia kosztów. Stosowanie koncepcji poziomów kosztów jest zakładane we wszystkich zaawansowanych rachunkach kosztów jak: ZPRK/RPCA, RCA, ABC, GPK, gdzie stanowi podstawowy układ prezentacji wyników menedżerom. Marże pokrycia kosztów pozwalają na odróżnianie kosztów istotnych i nieistotnych dla podejmowanej decyzji. Wielostopniowość i wieloblokowość do podstawa każdego nowoczesnego systemu controllingu kosztów i rentowności.

21. Case: pięć podstawowych poziomów kosztów

Przykład ma za zadanie w sposób praktyczny pokazać uczestnikom, w jaki sposób kalkulować koszty produktów i klientów w oparciu o założenia zaawansowanych rachunków kosztów ZPRK,/RPCA RCA z wyodrębnieniem z kalkulacji kosztów niewykorzystanych zasobów. Podczas ćwiczenia uczestnicy będą mogli zrozumieć konsekwencje decyzyjne, jakie może za sobą nieść nieświadome alokowanie kosztów niewykorzystanych zasobów do produktów, usług i klientów oraz poznać konsekwencje działania spirali śmierci kosztów stałych. Ćwiczenie to, pokazuje w sposób praktyczny jak kalkulować produktów, usług i klientów oraz prezentować informację wynikową w ujęciu wielostopniowych marż pokrycia kosztów.

22. Wdrażanie i zastosowania nowoczesnego kosztów

Jedno, co jest pewne to fakt, że nowoczesne rachunki kosztów stają się coraz bardziej złożone i zaawansowane, a co za tym idzie pojawia się coraz większa potrzeba informatyzacji i automatyzacji rachunku kosztów. Ręczna kalkulacja oparta na arkuszach Excel przestaje się sprawdzać, gdy w rachunku kosztów pojawia się wiele tysięcy ścieżek alokacji kosztów. Oznacza to, że wdrażając nowoczesny rachunek kosztów należy zrozumieć również jego funkcjonowanie w przedsiębiorstwie. Podczas tej części szkolenia zostaną przedstawione kluczowe czynniki sukcesu wdrożenia zaawansowanego rachunku kosztów.

Czwartego dnia, po zakończeniu szkolenia uczestnicy przystępują do egzaminu E3. Po szkoleniu uczestnicy samodzielnie przygotowują i przesyłają trenerowi projekt P3. Szczegóły dotyczące egzaminu i projektu są przekazywane uczestnikom przed szkoleniem.

